

יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכָּבוֹתָם. מִהוּ בְּכָבוֹד. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה מִטְטְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כָּל נִשְׁמוֹתַן שֶׁל צַדִּיקִים, נִגְזְרוּ מִתַּחַת כִּסֵּא הַכְּבוֹד, לְנַהֵג אֶת הַגּוֹף, כְּאֵב הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֵּן. כִּי בִלְתִי הַנִּשְׁמָה, לֹא יוּכַל הַגּוֹף לְהִתְנַהֵג, וְלֹא לְדַעַת וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ. דִּהָא אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַנִּשְׁמָה הִיא מוֹרָה וּמִלְמֻדָה לָאָדָם, וּמִחֲנֻכְתּוֹ בְּכָל דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל.

וּבִשְׂעָה שִׁשׁוּלַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ לְגוֹף בְּמָקוֹם הַקּוֹדֵשׁ, מְבָרַךְ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת, הֵדָא הוּא דְכְּתִיב, וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם, זֶה הוּא הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף, וְר"ם עָלָיו, שֶׁמִּמָּקוֹם רָם וְנִשְׂאָ בָאָה. וּמָה אוֹמֵר לָהּ, לְךָ לְךָ מֵאֲרֻצָּךְ וּמִמּוֹלְדֹתֶךָ, מִדִּירְתֶךָ, וּמִמָּקוֹמֶךָ,

לשון הקודש

אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, הַנִּשְׁמָה הִיא מוֹרָה וּמִלְמֻדָה לָאָדָם, וּמִחֲנֻכְתּוֹ בְּכָל דֶּרֶךְ יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׂעָה שִׁשׁוּלַת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹתָהּ לְגוֹף בְּמָקוֹם הַקּוֹדֵשׁ, מְבָרַךְ אוֹתָהּ בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (בְּרֵאשִׁית י"ב) וַיֹּאמֶר ה' אֵל אַבְרָם, זֶה הוּא הַנִּשְׁמָה, שֶׁהִיא א"ב, לְלַמֵּד אֶת הַגּוֹף, וְר"ם עָלָיו, שֶׁמִּמָּקוֹם רָם וְנִשְׂאָ בָאָה. וּמָה אוֹמֵר לָהּ? לְךָ לְךָ מֵאֲרֻצָּךְ וּמִמּוֹלְדֹתֶךָ – מִדִּירְתֶךָ,

לְיוֹצְרָם בְּכָל לֵילָה וְלֵילָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים קמט) יַעֲלוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יִרְנְנוּ עַל מִשְׁכָּבוֹתָם. מִהוּ בְּכָבוֹד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, זֶה מִטְטְרוֹן.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי, כָּל נִשְׁמוֹתַם שֶׁל צַדִּיקִים נִגְזְרוּ מִתַּחַת כִּסֵּא הַכְּבוֹד, לְנַהֵג אֶת הַגּוֹף כְּאֵב הַמְּנַהֵיג אֶת הַבֵּן, כִּי בִלְתִי הַנִּשְׁמָה לֹא יוּכַל הַגּוֹף לְהִתְנַהֵג וְלֹא לְדַעַת וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ. שֶׁהָרִי

וּמִהִנָּאֲתָדָּ. וּמִבֵּית אָבִיךָ, אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב ז"ו הִיא
אֶסְפְּקֵלְרִיא תְּמַאֲרָה. אֶל הָאָרְצַן אֲשֶׁר אֲרַאֲךָ,
כְּלוּמַר לְגוּף פְּלוּנִי, לְגוּף קְדוּשָׁ. לְגוּף יִשְׂרָאֵל.

וְעַם כָּל דָּא, וְאַבְרָכָה מִבְּרַכְיָךָ, אוֹתָם הַנּוֹהֲגִים
עִמָּךְ מִדּוֹת טוֹבוֹת, מִדּוֹת יִשְׂרָאֵל. אוֹתָם
הַמְּבָרְכִים אוֹתִי בְּשִׁבְלֶךָ, וְאוֹמְרִים כָּל זְמַן
שֶׁהַנְּשָׂמָה בְּקֶרְבִי מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי.
וּמְקַלְלֶךָ אֲאִר, אוֹתָם הַמְּקַלְלִים אוֹתְךָ, וּמְקַלְקְלִים
מֵעֲשִׂיהֶם וְדַרְכֵיהֶם.

וַיִּלְךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה'. כִּינּוּן שְׁנַת־בְּרָכָה
בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת הַלְלוּ, מַה כְּתוּב, וַיִּלְךְ אַבְרָם,
זוֹ הִיא הַנְּשָׂמָה, שֶׁהִיא אָב לְגוּף. וְרַם מִמְּקוֹם
הָרְמִים. כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה', לְהַכְּנִים בְּאוֹתוֹ הַגּוּף
שֶׁנֶּצְטָוָה לְהַנְּהִיגוֹ וּלְלַמְדוֹ.

לשון הקודש

אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי. וּמְקַלְלֶךָ אֲאִר –
אוֹתָם הַמְּקַלְלִים אוֹתְךָ וּמְקַלְקְלִים
מֵעֲשִׂיהֶם וְדַרְכֵיהֶם.

וַיִּלְךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה' (שם).
כִּינּוּן שְׁנַת־בְּרָכָה בְּשִׁבְעַת בְּרָכוֹת הַלְלוּ, מַה
כְּתוּב? וַיִּלְךְ אַבְרָם. זוֹ הִיא הַנְּשָׂמָה,
שֶׁהִיא אָב לְגוּף וְרַם מִמְּקוֹם הָרְמִים.
כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹהֵי ה' – לְהַכְּנִים בְּאוֹתוֹ
הַגּוּף שֶׁנֶּצְטָוָה לְהַנְּהִיגוֹ וּלְלַמְדוֹ.

וּמִמְּקוֹמָךְ, וּמִהִנָּאֲתָדָּ. וּמִבֵּית אָבִיךָ –
אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, ז"ו הִיא אֶסְפְּקֵלְרִיָּה
הַתְּמַאֲרָה. אֶל הָאָרְצַן אֲשֶׁר אֲרַאֲךָ –
כְּלוּמַר לְגוּף פְּלוּנִי, לְגוּף קְדוּשָׁ, לְגוּף
יִשְׂרָאֵל.

וְעַם כָּל זֶה – וְאַבְרָכָה מִבְּרַכְיָךְ, אוֹתָם
הַנּוֹהֲגִים עִמָּךְ מִדּוֹת טוֹבוֹת, מִדּוֹת
יִשְׂרָאֵל. אוֹתָם הַמְּבָרְכִים אוֹתִי בְּשִׁבְלֶךָ,
וְאוֹמְרִים כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׂמָה בְּקֶרְבִי מוֹדָה

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, רְאֵה מַה כְּתִיב בֵּיתָהּ, בֵּינוֹן
 שְׂבָאָה לִפְנֵים בְּנוּף, וַיִּלְךְ אֶתּוֹ לוֹט, זֶהוּ
 יֵצֵר הָרַע, הַמְּזוּמָן לִפְנֵים עִם הַנְּשֻׁמָּה בְּיַחַד בֵּינוֹן
 שְׂנוּלֵד אָדָם, וּמִנִּין שְׁנִקְרָא יֵצֵר הָרַע כְּךָ,
 שְׁנֵאמַר (בראשית ה כא) כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו,
 וְזֶהוּ לוֹט שְׁנִתְאַרַר בְּעוֹלָם.

וְאִזְלָא הָא כִּי הָא דְאָמַר רַבִּי יַצְחָק, הַנְּחָשׁ
 שֶׁהֵשִׂיא לְחֹהָהּ, הוּא יֵצֵר הָרַע. וְרֵאִינוּ
 שְׁנִתְקַלְלָהּ, שְׁנֵאמַר (שם ג יד) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה,
 וּלְפִיכֶךָ נִקְרָא לוֹט. שְׂבָשְׂעָה שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בָּא לִפְנֵים
 בְּנוּף, מִיָּד וַיִּלְךְ אֶתּוֹ לוֹט, שֶׁהוּא מְזוּמָן לִפְנֵים עִמּוֹ,
 וְלִהְשִׁטִּין לְאָדָם, וְלִהְיוֹת מְקַטְרָג לְהַנְּשֻׁמָּה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַב אִידִי, מִנִּין מַה שְׂאֵמְרֵנוּ
 שֶׁהוּא מְשָׁל עַל הַנְּשֻׁמָּה. מִמַּה דְכְּתִיב אַחַר
 כְּךָ, וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ, זֶהוּ הַבְּנוּף. וְאֵת

לשון הקודש

שְׁנִתְקַלְלָהּ, שְׁנֵאמַר (שם ג יד) אָרוּר אַתָּה מִכָּל
 הַבְּהֵמָה, וּלְפִיכֶךָ נִקְרָא לוֹט. שְׂבָשְׂעָה
 שֶׁהַנְּשֻׁמָּה בָּא לִפְנֵים בְּנוּף, מִיָּד וַיִּלְךְ אֶתּוֹ
 לוֹט, שֶׁהוּא מְזוּמָן לִפְנֵים עִמּוֹ וְלִהְשִׁטִּין
 לְאָדָם וְלִהְיוֹת מְקַטְרָג לְהַנְּשֻׁמָּה.

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בְּרַב אִידִי, מִנִּין מַה
 שְׂאֵמְרֵנוּ שֶׁהוּא מְשָׁל עַל הַנְּשֻׁמָּה? מִמַּה
 שְׂכַתּוּב אַחַר כְּךָ (שם יב) וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת

אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, רְאֵה מַה כְּתוּב בּוֹ בֵּינוֹן
 שְׂבָאָה לִפְנֵים בְּנוּף – וַיִּלְךְ אֶתּוֹ לוֹט. זֶהוּ
 יֵצֵר הָרַע הַמְּזוּמָן לִפְנֵים עִם הַנְּשֻׁמָּה בְּיַחַד,
 בֵּינוֹן שְׂנוּלֵד אָדָם. וּמִנִּין שְׁנִקְרָא יֵצֵר הָרַע
 כְּךָ? שְׁנֵאמַר (בראשית ח) כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם
 רַע מִנְּעֻרָיו, וְזֶהוּ לוֹט שְׁנִתְאַרַר בְּעוֹלָם.

וְהוּלָךְ זֶה כְּמוֹ שְׂאֵמַר רַבִּי יַצְחָק, הַנְּחָשׁ
 שֶׁהֵשִׂיא לְחֹהָהּ הוּא יֵצֵר הָרַע. וְרֵאִינוּ

לוֹט בֶּן אָחִיו, וְהוּ יֵצֵר הָרַע, שֶׁהוּא בֶּן אָחִיו,
מִשׁוֹתֵף וְנִדְבַק עִם הַגּוֹף. וְאֵת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר
רָכְשׁוּ, אֵלוֹ מַעֲשִׂיהֶם. וַיֵּצְאוּ לְלַכֵּת אֶרֶץ כְּנָעַן,
כּוֹלֵם מִדְּבָקִים לְלַכֵּת בְּהַבְּלֵי הָעוֹלָם, הוֹלְכִים אַחֲרֵי
בָצָעִים וְהִרְהוּרִם.

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שָׁכֵם עַד אֵלוֹן
מֹרְהָ, בְּכָל מְקוֹם שָׁזָה מִתְּאֵנָה, הַנְּשָׂמָה
עִמּוֹ. וְהַכְּנַעֲנִי אִזּוּ בְּאֶרֶץ, זֹו הַתְּאֵנָה, שֶׁהִיא
דְּבָקָה בְּגוֹף.

כִּיּוֹן שְׁפוֹקֵד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מַעֲשִׂיהֶם, וּמוֹצִיא
הַנְּשָׂמָה מִן הַגּוֹף, הַנְּשָׂמָה רוֹצֶה לְעֵלוֹת
לְמַעְלָה, רֹאֵה מַה כְּתִיב בָּהּ. וַיֵּלֶךְ לְמַסְעָיו מִנְּגַב
וְעַד בֵּית אֵל, וְרוֹצֶה לְחַזֹּר אֶל הַמְּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה
שָׁם אֶהְלָה בְּתַחֲלָה. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, אֶהְלָה כְּתִיב

לשון הקודש

אלון מורה - בכל מקום שזזה מתאנה,
הנשמה עמו. והכנעני אז בארץ - זו
התאנה, שהיא דבקה בגוף.

כיוון שפוקד הקדוש ברוך הוא מעשיהם
ומוציא הנשמה מהגוף, הנשמה רוצה
לעלות למעלה. ראה מה כתוב בה, (שם יג)
וילך למסעיו מנגב ועד בית אל, ורצונה
לחזור אל המקום אשר היה שם אהלה

שרי אשתו - והו הגוף. ואת לוט בן אחיו
- והו יצר הרע, שהוא בן אחיו, משתף
ונדבק עם הגוף. ואת כל רכושם אשר
רכשו - אלו מעשיהם. ויצאו ללכת
ארצה כנען - כלם מדבקים ללכת
בהבלי העולם, הולכים אחרי בצעם
והרהורם.

ויעבר אברם בארץ עד מכום שכם עד

בְּה"א, וְאִזִּי הִיא עוֹמֶדֶת בֵּין בַּיִת אֶל וּבֵין הָעַי, בֵּין
לְעֵלוֹת לְמַעְלָה וּבֵין לְיֵרֵד לְמַטָּה.

זִכְתָּה עוֹלָה אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ, אֲשֶׁר עָשָׂה שָׁם
בְּרֵאשׁוֹנָה, מְקוֹם אֲשֶׁר מִיכָאֵל הַשָּׂר
הַגָּדוֹל מִקְרִיב נִשְׁמָתָן שָׁל צְדִיקִים. וַיִּקְרָא שָׁם
אֲבָרָם בְּשֵׁם ה', הַנְּשָׂמָה נוֹתֶנֶת שְׂבַח וְהוֹדָאָה
בִּירוּשָׁלַיִם שָׁל מַעְלָה, שְׁזִכְתָּה לְאוֹתָהּ הַמַּעְלָה.
וְאִם לֹא זִכְתָּה, מַה בְּתִיב. וַיִּסַּע אֲבָרָם הַלּוֹךְ וְנִסְוַע
הַנִּגְבָּה, דוֹחִין אוֹתָהּ וְהוֹלְכֵת עַד שְׁסוֹבְבַת כָּל
הָעוֹלָם עַד שֶׁתִּקְבַּל עוֹנֵשָׁה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַצְּדִיקִים מָה הֵם עוֹשִׂים אִם
בָּא לְיִטְהַר, אֲפֹלוּ יֵצֵר הָרַע הַבָּא לְקַטְרְגוֹ,
נִשְׁמָתוֹ מְסִייעַת אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר אֲבָרָם אֶל
לוֹט, הַנְּשָׂמָה אוֹמְרַת לֵיֵצֵר הָרַע, אֵל נָא תְּהִי
מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינֶךָ.

לשון הקודש

נוֹתֶנֶת שְׂבַח וְהוֹדָאָה בִּירוּשָׁלַיִם שָׁל
מַעְלָה, שְׁזִכְתָּה לְאוֹתָהּ הַמַּעְלָה. וְאִם לֹא
זִכְתָּה – מַה בְּתוֹב? (שם יב) וַיִּסַּע אֲבָרָם
הַלּוֹךְ וְנִסְוַע הַנִּגְבָּה, דוֹחִין אוֹתָהּ וְהוֹלְכֵת
עַד שְׁסוֹבְבַת כָּל הָעוֹלָם עַד שֶׁתִּקְבַּל
עֲנֵשָׁה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַצְּדִיקִים מַה הֵם
עוֹשִׂים? אִם בָּא לְטַהַר – אֲפֹלוּ יֵצֵר הָרַע

בְּתַחֲלָה. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב, אֶהְלֵה בְּתוֹב,
בְּה"א, וְאִזִּי הִיא עוֹמֶדֶת בֵּין בַּיִת אֶל וּבֵין
הָעַי, בֵּין לְעֵלוֹת לְמַעְלָה וּבֵין לְיֵרֵד
לְמַטָּה.

זִכְתָּה – עוֹלָה אֶל מְקוֹם הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר
עָשָׂה שָׁם בְּרֵאשׁוֹנָה, מְקוֹם אֲשֶׁר מִיכָאֵל
הַשָּׂר הַגָּדוֹל מִקְרִיב נִשְׁמָתָן שָׁל צְדִיקִים.
וַיִּקְרָא שָׁם אֲבָרָם בְּשֵׁם ה', הַנְּשָׂמָה

מָה עוֹשֶׂה הַצְּדִיק הַזֶּה. הוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ,
 קוֹרֵא וְשׁוֹנֵה, וּמְקַטְרֵג לַיָּצֵר הָרַע, וְאוֹמֵר לוֹ
 הֲלֹא כָּל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ, הַפָּרֶד נָא מֵעָלַי. סְגִי אֵין
 אוֹת בְּעַלְמָא, דְּאַתָּה יָכִיל לִזְנוּן, מִן קָדָם דְּאַבְרָהָם
 עוֹבְדֵי הוֹן. אִם הַשְּׂמַאל וְאַיְמָנָה, אִם אַתָּה רוֹצֵה
 לְהַשְּׂמַאל אוֹתִי, אֲנִי אֵימִין, אֵלֶיךָ לְצַד יָמִין, ^(דף 2 ע"א)
^(ע"א) שְׁלֵא אַתָּה אֲשׁוּרֵי יָמִין וְשְׂמַאל. וְאִם הַיָּמִין
 וְאַשְׂמַאֲלָה, אַף עַל פִּי שְׁאַרְאָה שְׁהִיא טוֹבָה
 עֲצָתְךָ, אֶעֱשֶׂה הַפֶּךָ רְצוֹנְךָ וְתַאֲוֹתְךָ.

וְאָמַר רַבִּי בּוּ, יֵצֵר הָרַע מֵהוּ עוֹשֶׂה בְּאוֹתָהּ
 שְׁעָה, שְׁהוּא רוֹצֵה שְׁלֵא נַעֲשֶׂתָה עֲצָתוֹ,
 מָה בְּתִיב בֵּיהּ, וַיִּבְחַר לוֹ לֹט אֶת כָּל כִּפּוּר הַיְרֵדָן,
 לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים שְׁלֵא יְקַטְרְגוּ עִמּוֹ, וּבְשִׁבִיל זֶה

לשון הקודש

לְהַשְּׂמַאל אוֹתִי, אֲנִי אֵימִין, אֵלֶיךָ לְצַד
 יָמִין, שְׁלֵא אַתָּה אֲשׁוּרֵי יָמִין וְשְׂמַאל.
 וְאִם הַיָּמִין וְאַשְׂמַאֲלָה – אַף עַל פִּי
 שְׁאַרְאָה שְׁהִיא טוֹבָה עֲצָתְךָ, אֶעֱשֶׂה הַפֶּךָ
 רְצוֹנְךָ וְתַאֲוֹתְךָ.

וְאָמַר רַבִּי בּוּ, יֵצֵר הָרַע מֵהוּ עוֹשֶׂה
 בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁהוּא רוֹצֵה שְׁלֵא נַעֲשֶׂתָה
 עֲצָתוֹ, מָה בְּתוֹב בּוּ? וַיִּבְחַר לוֹ לֹט אֶת
 כָּל כִּפּוּר הַיְרֵדָן, לְאוֹתָם הָרְשָׁעִים שְׁלֵא
 יְקַטְרְגוּ עִמּוֹ, וּבְשִׁבִיל זֶה הִדְרִךְ וַיִּפְרְדּוּ

הַבָּא לְקַטְרְגוֹ, נִשְׁמַתוּ מִסִּיעַת אוֹתוֹ,
 שְׁנֵאמַר (שם יג) וַיֹּאמֶר אַבְרָם אֶל לוֹט.
 הַנְּשָׂמָה אוֹמְרַת לַיָּצֵר הָרַע: אַל נָא תְהִי
 מְרִיבָה בֵּינִי וּבֵינְךָ.

מָה עוֹשֶׂה הַצְּדִיק הַזֶּה? הוֹלֵךְ לְבֵית
 הַמִּדְרָשׁ, קוֹרֵא וְשׁוֹנֵה, וּמְקַטְרֵג לַיָּצֵר
 הָרַע וְאוֹמֵר לוֹ: הֲלֹא כָּל הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ,
 הַפָּרֶד נָא מֵעָלַי. רַבִּים יֵשׁ בְּעוֹלָם שְׂאֵתָה
 יָכוֹל לָהֶם בְּגַלְל שְׁהֲרַעוּ מֵעֲשִׂיהֶם. אִם
 הַשְּׂמַאל וְאַיְמָנָה – אִם אַתָּה רוֹצֵה

וַיִּפְרְדּוּ אִישׁ מֵעַל אָחִיו. וְאִזּוֹ הִנְשָׁמָה מִה כְּתִיב בָּהּ.
וְאַבְרָם כָּבֵד מְאֹד, בְּכָל מַעֲשָׂיִם טוֹבִים וַיִּשְׁרִים
בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁבְּחָה אָחִיו, ר' תַּנְחֻם
פֶּתַח, (שה"ש ה ה) קִמְתִּי אֲנִי לְפִתְחָה לְדוּדֵי
וּגו' וְדוּדֵי חֶמֶק עָבַר נַפְשִׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוֹ. אָמַר רַבִּי
תַּנְחֻם, בֵּא וּרְאֵה כִּמָּה יֵשׁ לוֹ לְאָדָם לִיטְהַר
מִעֲוֹנוֹתָיו, בְּעוֹד דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה פְּתוּחִין לְפָנָיו,
בְּטָרֵם יִסְתַּם הַדֶּרֶךְ. שְׁנַאֲמַר (ישעיה נה ו) דְּרָשׁוּ ה'
בְּהַמְצָאוֹ וּגו'. יֵשׁ עֵתִים שֶׁהוּא קְרוֹב, וַיֵּשׁ עֵתִים
שֶׁהוּא רְחוֹק.

וּמִי אָמַר רַבִּי תַּנְחֻם הָכִי, זֶה־א כְּתִיב (תהלים קמב יח)
קְרוֹב ה' לְכָל קְרָאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ
בְּאֵמֶת. אָמַר, הֲאִי קְרָא מְסִייע לִיה. מִשְׁמַע דְּכְתִיב
לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאוּהוּ בְּאֵמֶת, וְעַם כָּל זֶה מִה

לשון הקודש

איש מעל אחיו. ואז הנשמה, מה כתוב
בה? ואברם כבד מאד, בכל מעשים
טובים וישרים בתורה ומצוות.
וישמע אברם כי נשבחה אחיו (בראשית יד).

רבי תנחום פתח, קמתי אני לפתח
לדודי בוי, ודודי חמק עבר נפשי יצאה
בדברו (שיר ה). אמר רבי תנחום, בא וראה
כמה יש לו לאדם לטהר מעונותיו בעוד
לו, ממשמע שכתוב לכל אשר יקראהו

וזהאם אמר רבי תנחום כך, ודרי כתוב
(תהלים קמב) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר
יקראהו באמת? אמר, הפסוק הזה מסייע
לו, ממשמע שכתוב לכל אשר יקראהו

כְּתִיב, (שם קמב יט) רְצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה.

מִשָּׁל לְמֶלֶךְ, דִּהְיֶה יְתִיב, וְאַתָּא פֶּר נָשׁ וְצוּחַ
קַמְיָה, אֲצִית מְלָכָא פֶּל מַה דְּאָמַר, וְלֹא
אֲתִיב לִיָּה, הוּא צוּחַ וּמְלָכָא אֲצִית וְשִׁתִּיק. אִזְל
הַהוּא גְבַרְא.

אָמְרוּ מִשְׁמֻשׁוּהֵי קַמִּי מְלָכָא, מְרָנָא, לְמַה לָּא
אֲתִיבַת לְהֵאִי מְסַפִּינָא מִדְּעַם, אָמַר לְהוּ,
שְׂמַעִית פֶּל מַה דְּאָמַר, וְאַצִּיתִית לִיָּה, אֲבָל הוּא
חִיָּבָא קַמָּאִי, וְלִיתוּהֵי פְּדָאִי לְמַעַבְד רְעוּתִיָּה, דִּהָא
אָמְרוּ לִיָּה וּלְחַבְרוּהֵי זְמִינִן סְנִיאִין מִן שָׁמַי, וְלֹא
יְהוּוֹן בִּישׁוּן, וְיִיתוֹן קַמָּאִי וְאַעֲבִיד עֲמַהוֹן טָבָא, וְלֹא
אֲשַׁגְּחוּ בִּי, כְּעֵן לִית אֲנָא מִשְׁנַח בְּהוֹן.

כְּךָ הוּא הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, (שם) קְרוּב ה' לְכָל
קַרְאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאַמְת, וְשׁוֹמַע
לָהֶם. אֲבָל לְמִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ, לְהֵאִי כְּתִיב,

לשון הקודש

שְׂמַעֲתִי כָּל מַה שֶּׁאָמַר וְהַקְשַׁבְתִּי לוֹ,
אֲבָל הוּא רָשַׁע לְפָנַי, וְאֵינוֹ כְּדָאִי לַעֲשׂוֹת
רְצוֹנוֹ, שְׁחַרְי אָמְרוּ לוֹ וְלַחֲבָרְיוֹ פְּעַמִּים
רְבוֹת מִשְׁמֵי שָׁלֹא יְהִיָּה רְעִים, וְיִבְאוּ
לְפָנַי וְאַעֲשֶׂה עִמָּהֶם טוֹב, וְלֹא הִשְׁגִּיחוּ
בִּי. כְּעַת אֵינִי מִשְׁגִּיחַ בָּהֶם.

כְּךָ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא – קְרוּב ה' לְכָל
קַרְאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאַמְת, וְשׁוֹמַע

בְּאַמְת, וְעַם כָּל זֶה מַה כְּתוּב? רְצוֹן יִרְאוּ
יַעֲשֶׂה.

מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שֶׁהִיָּה יוֹשֵׁב, וּבָא אָדָם
וְצוּחַ לְפָנָיו. הַקְשִׁיב הַמֶּלֶךְ לְכָל מַה
שֶׁאָמַר וְלֹא הִשִּׁיב לוֹ. הוּא צוּחַ, וְהַמֶּלֶךְ
מִקְשִׁיב וְשׁוֹתֵק. הֲלֹךְ אוֹתוֹ הָאִישׁ.

אָמְרוּ מִשְׁמֻשׁוּיֹ לְפָנַי הַמֶּלֶךְ: מוֹרְנִי, לְמַה
לֹא הִשְׁבַּתְתָּ לְעֵנִי הַזֶּה דְּבַר? אָמַר לָהֶם:

רָצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה וְאֵת שׁוֹעֲתָם יִשְׁמַע וַיּוֹשִׁיעֵם.
 אָמַר רַבִּי חֵלְבוֹ אָמַר רַב הוֹנָא, מִמִּי אַתָּה לָמַד,
 מִמֹּשֶׁה רַבִּינוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם. דְּכַתִּיב (שמות לג
 טז) וּבִמְהַ יִּוֹדַע אִפּוּא בִּי מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי
 וְעַמֶּךָ. אָמַר מֹשֶׁה, רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם לִית אֲנִן צְרִיכִין
 לְמִלְאָךְ, וְלֹא לְשַׁרְף, וְלֹא לְשֵׁר, דְּמֵאֵי שִׁיעוּיָא יְהִיא
 לָנָא מִן הָאֻמוֹת, לָהֶם שֵׁר, וְלָנוּ שֵׁר, אֲבָל וְנִפְלִינוּ
 אֲנִי וְעַמֶּךָ וְגו', וּבִמְהַ יִּוֹדַע אִפּוּא בִּי מִצְאָתִי חֵן
 בְּעֵינֶיךָ הֲלֹא בְּלִכְתֶּךָ עִמָּנוּ, אַתָּה וְלֹא שֵׁר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מֵאֵי הָזֶה דַּעְתִּיהַ דְּמֹשֶׁה
 דְּלֹא קָבִיל לִיהַ לְמִלְאָכָא. אָלֵא, אָמַר
 מֹשֶׁה יִדְעָנָא בְּהוֹן בְּיִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן חִיבִיָּא וְקָשִׁי
 קָדָל, אֵלְמָלִי יִתְמַסְרוֹן לְמִלְאָכָא, וְכָל שְׂכָן לְמִי
 שְׁהוּא מִדַּת חֲדִין, לֹא יִשְׁתַּיִיר מִשְׁנֵאֵיהוֹן
 דְּיִשְׂרָאֵל שְׂרִיד וּפְלִיט.

לשון הקודש

וְלֹא לְשַׁרְף, וְלֹא לְשֵׁר. שְׁאִיזֵה שְׁנוֵי יְהִיהַ
 לָנוּ מִן הָאֻמוֹת? לָהֶם שֵׁר – וְלָנוּ שֵׁר,
 אֲבָל וְנִפְלִינוּ אֲנִי וְעַמֶּךָ וְגו'. וּבִמְהַ יִּוֹדַע
 אִפּוּא בִּי מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הֲלֹא
 בְּלִכְתֶּךָ עִמָּנוּ, אַתָּה וְלֹא שֵׁר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מַה הֵייתָה דַּעְתּוֹ שָׁל
 מֹשֶׁה שְׁלֹא קָבִיל אֵת הַמִּלְאָךְ? אָלֵא, אָמַר
 מֹשֶׁה, אֲנִי יוֹדַע עַל יִשְׂרָאֵל שְׁהֶם רְשָׁעִים

לָהֶם, אֲבָל לְמִי שְׁהוּא עוֹשֶׂה רַצוֹנוּ, לָזֶה
 כְּתוּב (שם) רָצוֹן יִרְאוּ יַעֲשֶׂה וְאֵת שׁוֹעֲתָם
 יִשְׁמַע וַיּוֹשִׁיעֵם.

אָמַר רַבִּי חֵלְבוֹ אָמַר רַב הוֹנָא, מִמִּי
 אַתָּה לָמַד? מִמֹּשֶׁה רַבּוֹנוּ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם,
 שְׁכַתּוּב (שמות לג) וּבִמְהַ יִּוֹדַע אִפּוּא בִּי
 מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֲנִי וְעַמֶּךָ. אָמַר מֹשֶׁה:
 רַבּוֹנוּ שָׁל עוֹלָם, אֵינְ אֲנִי צְרִיכִים לְמִלְאָךְ,

וַיֹּאמֶר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל מְקוֹם ה' מִדַּת רַחֲמִים.
אָמַר מֹשֶׁה, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה
אָמַרְתָּ שְׂמַצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ. (שמות לד ט)
וְעַתָּה אִם נָא
מַצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יְלֹךְ נָא אֲדֹנָי בְּקַרְבְּנוּ וְהוּא
מִדַּת רַחֲמִים.

אָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה. אָמַר יְיָ כִּי עִם קָשָׁה עָרַף הוּא
וְסַלְחָתָּ. יִשְׂרָאֵל סָרְבָנִין מִרְחֲמֵינִי הֵם, כִּינּוּן
שְׁחוּטָאִים יֵשׁ בְּיַד הַמְּלֹאךְ לַעֲשׂוֹת דִּין, וְלֹא לַעֲשׂוֹת
סְלִיחָה וּמְחִילָה. אָבֵל אַתָּה רַחוּם וְחַנוּן, הֵיכֹלֶת
וְהַכֹּחַ בְּךָ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסַלְחָתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וְלַחַטָּאתֵנוּ
וְנַחֲלַתָּנוּ. מַה שְּׂאִין רְשׁוֹת לְשׁוּם מְלֹאךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶצֶל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, הֲדָא הוּא
דְכַתִּיב, (שה"ש ה ב) פֶּתַח לִי, פֶּתַח שֶׁל תְּשׁוּבָה, לְמַעַן

לְשׁוֹן הַקְּדוֹשׁ

עָרַף הוּא וְסַלְחָתָּ. יִשְׂרָאֵל סָרְבָנִים
מִרְחֲמֵינִים הֵם, כִּינּוּן שְׁחוּטָאִים, יֵשׁ בְּיַד
הַמְּלֹאךְ לַעֲשׂוֹת דִּין וְלֹא לַעֲשׂוֹת סְלִיחָה
וּמְחִילָה, אָבֵל אַתָּה רַחוּם וְחַנוּן, הֵיכֹלֶת
וְהַכֹּחַ בְּךָ, וְרַחֲמֶיךָ רַבִּים, וְסַלְחָתָּ לַעֲוֹנֵנוּ
וְלַחַטָּאתֵנוּ וְנַחֲלַתָּנוּ, מַה שְּׂאִין רְשׁוֹת
לְשׁוּם מְלֹאךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן.

אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, רַחֲמָנוּתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶצֶל כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ

וְקָשִׁי עָרַף, אֶלְמָלֵא הֵם יִתְמַסְרוּ לְמְלֹאךְ,
וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁהוּא מִדַּת הַדִּין, לֹא יִשְׁאַר
מְשׁוּנְאֵי יִשְׂרָאֵל שְׂרִיד וּפְלִיט.

שְׂאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל מְקוֹם ה' מִדַּת
הַרְחָמִים. אָמַר מֹשֶׁה: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם,
אַתָּה אָמַרְתָּ שְׂמַצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְעַתָּה,
(שם לד) אִם נָא מַצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ יְלֹךְ נָא
אֲדֹנָי בְּקַרְבְּנוּ, שֶׁהוּא מִדַּת הַרְחָמִים.
אָמַר לוֹ, לְמָה? אָמַר לוֹ, כִּי עִם קָשָׁה

תִּזְכֵּי לְכָל טוֹב שֶׁבָּעוֹלָם. שְׂרָאֲשֵׁי נִמְלָא טָל, זְהוּ
 רֵאשׁ הָעוֹלָם. קְנוֹצוֹתֵי רְסִימֵי לִילָה, זְהוּ קְצֵה
 הָעוֹלָם. בְּלוֹמַר, רֵאשׁ הָעוֹלָם וְקִצְחוֹ, מִלְּאֲתֵי כָּל
 טוֹב בְּשִׁבְלֵךְ, וְלֹא פִתְחֵת לִי בְּאוֹתוֹ זְמַן. וְלֹא אַחַר
 בֵּן פְּשֵׁהֲצִיק לָהּ מָה בְּתִיב, (שם ה ה) קִמְתִּי אֲנִי לְפִתְחֵ
 לְדוּדֵי וְדוּדֵי חָמֶק עָבַר נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוּ.

דְּבַר אַחַר, קִמְתִּי אֲנִי לְפִתְחֵ לְדוּדֵי, זוּ הִיא
 הַנְּשִׁמָּה אֲצֵל הַגּוֹף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשִׁמָּה בַּגּוֹף,
 אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר הַרְבֵּי הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי
 פְּנַחֵס, בְּשָׁעָה שֶׁהַנְּשִׁמָּה רוֹצָה לְצֵאת מִן הַגּוֹף,
 מִתְחַרְטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בְּתְשׁוּבָה עַד שֶׁיִּצְאָה מִן
 הַגּוֹף, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף בְּכֹלֵי אֵין חֶפְזָן בּוּ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים נִפְשׁוּ
 מִתְּאֲבָלָת עֲלָיו וְאוֹמְרֵת, קִמְתִּי אֲנִי לְפִתְחֵ

לשון הקודש

דְּבַר אַחַר, קִמְתִּי אֲנִי לְפִתְחֵ לְדוּדֵי - זוּ
 הִיא הַנְּשִׁמָּה אֲצֵל הַגּוֹף, בְּעוֹד שֶׁהַנְּשִׁמָּה
 בַּגּוֹף, אֵינָם רוֹצִים לְהַעִיר הַרְבֵּי
 הַתְּשׁוּבָה. אָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, בְּשָׁעָה
 שֶׁהַנְּשִׁמָּה רוֹצָה לְצֵאת מִן הַגּוֹף,
 מִתְחַרְטֶת לָמָּה לֹא שָׁבָה בְּתְשׁוּבָה עַד
 שֶׁיִּצְאָה מִן הַגּוֹף, וְנִשְׁאַר הַגּוֹף בְּכֹלֵי אֵין
 חֶפְזָן בּוּ.

וְאָמַר רַבִּי פְּנַחֵס, כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים

שֶׁכְּתוּב (שיר ה) פִּתְחֵי לִי - פִּתְחֵ שֶׁל
 הַתְּשׁוּבָה, לְמַעַן תִּזְכֵּי לְכָל טוֹב שֶׁבָּעוֹלָם.
 שְׂרָאֲשֵׁי נִמְלָא טָל - זְהוּ רֵאשׁ הָעוֹלָם.
 קְנוֹצוֹתֵי רְסִימֵי לִילָה - זְהוּ קְצֵה הָעוֹלָם.
 בְּלוֹמַר, רֵאשׁ הָעוֹלָם וְקִצְחוֹ מִלְּאֲתֵי כָּל
 טוֹב בְּשִׁבְלֵךְ, וְלֹא פִתְחֵת לִי בְּאוֹתוֹ זְמַן.
 וְלֹא אַחַר מִכֵּן, כְּשֶׁהֲצִיק לָהּ, מָה בְּתִיב? (שם)
 קִמְתִּי אֲנִי לְפִתְחֵ לְדוּדֵי וְדוּדֵי חָמֶק עָבַר
 נִפְשֵׁי יִצְאָה בְּדַבְּרוּ.

לְדוּדֵי. תִדַּע לְךָ, בְּעוֹד שֶׁהִנְשָׂמָה בַּגּוֹף, וְהִגּוּף
 עוֹמֵד בְּכַתָּה, הִיא, תְּשׁוּבָה מֵעֲלִייתָא, וְלֹא בְּשַׁעֲתָא
 דְּלֹא יָכִיל.

בְּדֹאמְרֵי רַבִּי פְּנַחֲסִים, מִשָּׁל לְמָה הִדְבָּר דּוּמָה,
 לְאָדָם הָעוֹמֵד עַל שׁוֹלְחָנוֹ, וְהִיָּה רַעֲב
 וְתֹאֵב לְאֹכֹל, וּבְעוֹד שֶׁהִיָּה אוֹכֵל, עֹמֵד עָנִי עַל
 הַפֶּתַח, שָׂאל מִמֶּנּוּ לְהֶאֱכִילוֹ, וְלֹא הִחְזִיר לוֹ פָּנִים,
 הֲלֹךְ אוֹתוֹ הָעָנִי בְּפִחֵי נַפְשׁ.

לְאַחֵר שַׁעֲהָ, הִגִּישׁוּ עוֹד לְפָנָיו לְאֹכֹל, הִיָּה בְטָנוֹ
 מִלֵּא מְכַל, בִּינּוֹן שָׂרָאָה שְׂאִינוּ יָכוֹל
 לְאֹכֹל עוֹד, אָמַר תָּנוּ לוֹ לֶזֶה הָעָנִי. הִיָּה חֲכָם
 אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לִיָּה, שׁוּמָה, אֵלּוֹ יָכִילֵת
 לְאֹכֹל לֹא נִתְתָּ לוֹ, עֲתָה שְׂאִין בְּךָ כַּחַת לְאֹכֹל
 יוֹתֵר אֶתָּה נוֹתְנוֹ לְעָנִי.

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

הָעָנִי בְּפִחֵי נַפְשׁ.

לְאַחֵר שַׁעֲהָ הִגִּישׁוּ עוֹד לְפָנָיו לְאֹכֹל,
 הִיָּה בְטָנוֹ מִלֵּא מְכַל. בִּינּוֹן שָׂרָאָה שְׂאִינוּ
 יָכוֹל לְאֹכֹל עוֹד, אָמַר: תָּנוּ לוֹ לֶזֶה הָעָנִי.
 הִיָּה חֲכָם אֶחָד עוֹמֵד עָלָיו, אָמַר לוֹ:
 שׁוּמָה, אֵלּוֹ יָכִילֵת לְאֹכֹל לֹא נִתְתָּ לוֹ,
 עֲתָה שְׂאִין בְּךָ כַּחַת לְאֹכֹל יוֹתֵר, אֶתָּה
 נוֹתְנוֹ לְעָנִי?!

נַפְשׁוֹ מִתְאַפְּלֵת עָלָיו וְאוֹמְרֵת, קִמְתִּי אֲנִי
 לְפִתְחֵי לְדוּדֵי. תִדַּע לְךָ, בְּעוֹד שֶׁהִנְשָׂמָה
 בַּגּוֹף וְהִגּוּף עוֹמֵד בְּכַתָּה, הִיא תְּשׁוּבָה
 מֵעֲלָהּ, וְלֹא בְּשַׁעֲהָ שְׂאִינוּ יָכוֹל.

בְּמִוֹ שֶׁאָמַר רַבִּי פְּנַחֲסִים, מִשָּׁל לְמָה
 הִדְבָּר דּוּמָה? לְאָדָם הָעוֹמֵד עַל שׁוֹלְחָנוֹ
 וְהִיָּה רַעֲב וְתֹאֵב לְאֹכֹל, וּבְעוֹד שֶׁהִיָּה
 אוֹכֵל, עֹמֵד עָנִי עַל הַפֶּתַח. שָׂאל מִמֶּנּוּ
 לְהֶאֱכִילוֹ, וְלֹא הִחְזִיר לוֹ פָּנִים. הֲלֹךְ אוֹתוֹ

כִּךְ הוּא הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה, הוֹלֵךְ בְּהִבְלִיּוֹ רָעֵב
 לְאֹכֹל וּלְהַרְוִיחַ מִמּוֹן, בָּא הָעֲנִי שֶׁהוּא הַיַּצָּר
 הַטּוֹב, וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ בְּבִקְשָׁה שִׁיחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה
 וְלַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה, וְאֵינּוּ מַחְזִיר לוֹ פָּנִים, מִפְּנֵי שֶׁהוּא
 רָעֵב יוֹתֵר לְהַרְוִיחַ מִמּוֹן.

לְאַחַר זְמַן תּוֹפְסִין אוֹתוֹ בְּקוֹלָר, בְּשִׂרְוֹאָה שְׂאֵינּוּ
 יְכוּל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר, אוֹמֵר אַחֲזוֹר
 בְּתִשׁוּבָה. שְׂמָא יתְנּוּ לוֹ שְׂעָה לְכָךְ, אוֹ שְׂמָא לֹא
 יתְנּוּ לוֹ. אָמַר לִיהַּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שׁוּמָה
 עֲבָשׂוּ שְׂאֵינְךָ יְכוּל עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר אֶתְּ אוֹמֵר
 אַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, דְּאֵלוֹ הֵייתָ יְכוּל לְהַרְוִיחַ עוֹד לֹא
 הֵייתָ חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, בְּעוֹדוֹ כִּךְ יַעֲזֹת נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, רַב דְּמִן חֲבֵרִיאָא אֱלִישַׁע בֶּן
 אֲבוּיָה הָהָא, וְלֹא יִתְּבוּ לִיהַּ רְשׁוּתָא

לשון הקודש

אומר אחזור בתשובה, שְׂמָא יתְנּוּ לוֹ
 שְׂעָה לְכָךְ אוֹ שְׂמָא לֹא יתְנּוּ לוֹ. אָמַר לוֹ
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּמָה, עֲבָשׂוּ שְׂאֵינְךָ
 יְכוּל עוֹד לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר אֶתְּהָ אוֹמֵר אַחֲזוֹר
 בְּתִשׁוּבָה?! שְׂאֵלוֹ הֵייתָ יְכוּל לְהַרְוִיחַ
 עוֹד, לֹא הֵייתָ חוֹזֵר בְּתִשׁוּבָה. בְּעוֹדוֹ כִּךְ
 יַעֲזֹת נִשְׁמָתוֹ.

וְאָמַר רַבִּי זְרִיקָא, הַגְּדוּל שְׁמֵן הַחֲבֵרִים

כִּךְ הוּא הָאָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה - הוֹלֵךְ
 בְּהִבְלִיּוֹ רָעֵב לְאֹכֹל וּלְהַרְוִיחַ מִמּוֹן. בָּא
 הָעֲנִי, שֶׁהוּא הַיַּצָּר הַטּוֹב, וְשָׂאֵל מִמֶּנּוּ
 בְּבִקְשָׁה שִׁיחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה וְלַעֲסוֹק בַּתּוֹרָה,
 וְאֵינּוּ רוֹצֵה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רָעֵב יוֹתֵר
 לְהַרְוִיחַ מִמּוֹן.

לְאַחַר זְמַן תּוֹפְסִים אוֹתוֹ בְּקוֹלָר.
 בְּשִׂרְוֹאָה שְׂאֵינּוּ יְכוּל לְהַרְוִיחַ יוֹתֵר,

לְמַהֲדַר בְּתִשׁוּבָה, דִּנְפָקָא הֵהוּא קָלָא, וְאָמַר
 בְּשַׁעֲתָא דִּתְהוּה מֵת, כָּל אֹרְחִין וְשְׁבִילִין מְלַעֲיָלָא
 וּמְלָרַע יִסְתַּתְמוּן מִתְּהוּה גַּבְרָא, דִּלָּא יִיְתִי לְעַלְמָא
 דְּאֲתִי. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, לָמָּה לָן כּוּלֵי
 הָאִי, (קהלת יב א) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ וְגו' עַד אֲשֶׁר לֹא
 יבואו ימי הרעה.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁפָּה אָחִיו. רַבִּי אַבְרָם פָּתַח,
 כְּנָגַד יֵצֵר הָרַע כְּדֹאִיתָא לְעִיל. הָא
 תַּנְיִנּוּ, בֵּינּוּן שְׁנַפְרֵד יֵצֵר (דף לא ע"ב) הָרַע מִן הַגּוֹפּ שֶׁל
 צַדִּיק לְאִיזָה מְקוֹם הוֹלֵךְ, לְמְקוֹם הָרָשָׁעִים, שֶׁלֹּא
 יקטרגו עמו.

כִּי אִי מִשְׁמַע. דְּכִתִּיב וְלוֹט יָשָׁב בְּעָרֵי הַכְּפָר
 וַיֵּאֱהֵל עַד סְדֹם וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים
 וְגו', לְמְקוֹם רָשָׁעִים וְחַטָּאִים, שָׁם שָׁם אֶהְלֶה

לשון הקודש

רַבִּי אַבְרָם פָּתַח, כְּנָגַד יֵצֵר הָרַע כְּמוֹ
 שְׁנַפְרֵד לְמַעְלָה. הֲרֵי שְׁנִינּוּ, בֵּינּוּן שְׁנַפְרֵד
 יֵצֵר הָרַע מִן הַגּוֹפּ שֶׁל הַצַּדִּיק, לְאִיזָה
 מְקוֹם הוֹלֵךְ? לְמְקוֹם הָרָשָׁעִים, שֶׁלֹּא
 יקטרגו עמו.

מַה מִּשְׁמִיעַ? שְׁכֵתוֹב (שם יג) וְלוֹט יָשָׁב
 בְּעָרֵי הַכְּפָר וַיֵּאֱהֵל עַד סְדֹם וְאַנְשֵׁי סְדֹם
 רָעִים וְחַטָּאִים וְגו'. לְמְקוֹם רָשָׁעִים

הָיָה אֱלִישָׁע בֶּן אֲבוּיָה, וְלֹא נִתְּנוּ לוֹ
 רְשׁוֹת לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה. שְׂנֵי צֵא הַקּוֹל הוּא
 וְאָמַר: בְּשַׁעֲהָ שְׁהִיִּת מֵת, כָּל הַדְּרָכִים
 וְהַשְּׁבִילִים מְלַמְעָלָה וּמְלַמְטָה יִסְתַּתְמוּ
 מֵאוֹתוֹ הָאִישׁ שֶׁלֹּא יבא לְעוֹלָם הַבָּא.
 אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, לָמָּה לָנוּ כָּל זֶה?
 (קהלת יב, א) וְזָכַר אֶת בּוֹרְאֵיךָ כּוּ' עַד אֲשֶׁר
 לֹא יבואו ימי הרעה.

וַיִּשְׁמַע אַבְרָם כִּי נִשְׁפָּה אָחִיו (בראשית יד).

לְשֶׁבֶת. יִצָּר הָרַע שָׁם מֵהוּ עוֹשֶׂה, הוֹטֵא עִמָּם,
וּמַחְטִיא, עַד שֶׁנִּשְׁבָּה בַּעֲוֹנוֹתָיו וְנִלְכַּד.

וְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק מָה הוּא עוֹשֶׂה. וַיִּשְׁמַע אַבְרָם זו
הַיָּא הַנִּשְׁמָת, כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו, זֶה יִצָּר
הָרַע. וַיִּרַק אֶת תְּנִיכָיו יְלִידֵי בֵיתוֹ, אֵלּוּ הֵם
הַצַּדִּיקִים הַמְּחַנְנִים בְּמַצּוֹת, וּבְדַרְךְ הַטּוֹב,
כְּדָקָאמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּינוֹן שְׂרוּאָה הַצַּדִּיק דְּהַרְשָׁע
נֶעֱזָב וְנִלְכַּד בַּעֲוֹנוֹתָיו, הוֹלֵךְ לְאַחֲזוֹ בּוֹ, וַיִּחְזוֹר
בְּתִשׁוּבָה, וּמִקְרָבוֹ וּמִלְּמִדּוֹ תוֹרָה. הֲדָא הוּא
דְּכַתִּיב, וַיִּרְדֵּף עַד דָּן, עַד עֵיקַר דֵּינּוּ רִוְדֵף לְהַצִּילוֹ
מִדֵּינָהּ שֶׁל גֵּיהֶנָם.

וְכֵן הוּא דְרָךְ הַצַּדִּיקִים, לְרִדּוֹף אַחֲרֵי הַרְשָׁעִים
כְּדִי לְהַחְזִירָם לְמוֹטָב. מַה כְּתִיב בָּהוּ. וַיִּחַלֵּק
עֲלֵיהֶם לִילָה וְגו'. וְזֶהוּ נִשְׁמַת הַצַּדִּיקִים, שְׁמִיפָרִים

לשון הקודש

אֲבָהוּ, בֵּינוֹן שְׂרוּאָה הַצַּדִּיק שֶׁהִרְשָׁע נֶעֱזָב
וְנִלְכַּד בַּעֲוֹנוֹתָיו, הוֹלֵךְ לְאַחֲזוֹ בּוֹ, וַיִּחְזוֹר
בְּתִשׁוּבָה, וּמִקְרָבוֹ וּמִלְּמִדּוֹ תוֹרָה. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב וַיִּרְדֵּף עַד דָּן, עַד עֵיקַר דֵּינּוּ רִוְדֵף
לְהַצִּילוֹ מִדֵּינָהּ שֶׁל גֵּיהֶנָם.

וְכֵן הוּא דְרָךְ הַצַּדִּיקִים, לְרִדּוֹף אַחֲרֵי
הַרְשָׁעִים כְּדִי לְהַחְזִירָם לְמוֹטָב. מַה כְּתוּב
בָּהֶם? (שם ט) וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לִילָה וְגו'. וְזֶהוּ

וּמַחְטִיא, שָׁם שָׁם אֲהֵלָה לְשֶׁבֶת. יִצָּר הָרַע
שָׁם מֵהוּ עוֹשֶׂה? הוֹטֵא עִמָּם וּמַחְטִיא, עַד
שֶׁנִּשְׁבָּה בַּעֲוֹנוֹתָיו וְנִלְכַּד.

וְנִשְׁמַת הַצַּדִּיק מֵהָיָא עוֹשֶׂה? וַיִּשְׁמַע
אַבְרָם – זו הַיָּא הַנִּשְׁמָת. כִּי נִשְׁבָּה אָחִיו
– זֶה יִצָּר הָרַע. וַיִּרַק אֶת תְּנִיכָיו יְלִידֵי
בֵיתוֹ – אֵלּוּ הֵם הַצַּדִּיקִים הַמְּחַנְנִים
בְּמַצּוֹת וּבְדַרְךְ הַטּוֹב. כְּמוֹ שְׂאֵמַר רַבִּי

וּמִבְקָשִׁים לָהֶם, בְּדִי שְׁלֵא יִלְכוּ בְּדַרְךְ רִשְׁעָתָם.
 הוּא וְעַבְדֵּיו וַיָּבִיבוּ, הַנְּשָׁמָה וְהַצְּדִיקִים רוֹדְפִים
 אַחֲרֵיהֶם, וּמוֹכִיחִין לָהֶם, וּמַיִסְרִים לָהֶם.

וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה, מוֹדִיעִים לָהֶם רָעָתָם,
 וְרוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, עַד שְׁמֹנְגִלִים לָהֶם
 רָעָתָם וְרִשְׁעָתָם, לְמַעַן יִבּוֹשׁוּ מִמַּעֲשֵׂיהֶם. וְזֶהוּ
 וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה. הַנְּשָׁמָה עוֹשֶׂה כָּךְ, וּמוֹדִיעָה
 לָהֶם דְּרָפָם הָרָעָה, וְזֶהוּ עַד חוֹבָה. וְהָאִיךְ הֵם
 הוֹלְכִים, לְשִׂמְאָל וְלֹא לְיָמִין.

מַה כְּתִיב אַחֲרֵי כֵן. וַיֵּשֶׁב אֶת כָּל הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת
 לוֹט. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בְּעַל כְּרָחֵם הֵם חוֹזְרִים
 בְּתִשׁוּבָה. דְּכְתִיב וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וּרְכוּשׁוֹ הֵשִׁיב.
 וְאֶפִּילוֹ יֵצֵר הָרָע, בְּעַל כְּרָחוֹ שָׁב בְּתִשׁוּבָה. וְאָמַר
 רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה שְׂכָרוֹ שֶׁל אָדָם הָעוֹשֶׂה

לשון הקודש

הַנְּשָׁמָה עוֹשֶׂה כָּךְ, וּמוֹדִיעָה לָהֶם דְּרָפָם
 הָרָעָה, וְזֶהוּ עַד חוֹבָה. וְהָאִיךְ הֵם
 הוֹלְכִים? לְשִׂמְאָל וְלֹא לְיָמִין.

מַה כְּתוּב אַחֲרֵי כֵן? (שם) וַיֵּשֶׁב אֶת כָּל
 הָרֶכֶשׁ וְגַם אֶת לוֹט. אָמַר רַבִּי אֲבָהוּ,
 בְּעַל כְּרָחֵם הֵם חוֹזְרִים בְּתִשׁוּבָה,
 שְׂכָתוּב וְגַם אֶת לוֹט אָחִיו וּרְכוּשׁוֹ הֵשִׁיב.
 וְאֶפִּילוֹ יֵצֵר הָרָע בְּעַל כְּרָחוֹ שָׁב בְּתִשׁוּבָה.
 וְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ, בֵּא וּרְאֵה כַּמָּה שְׂכָרוֹ

נִשְׁמַת הַצְּדִיקִים, שְׁמִיּוֹסְרִים וּמִבְקָשִׁים
 לָהֶם, בְּדִי שְׁלֵא יִלְכוּ בְּדַרְךְ רִשְׁעָתָם. הוּא
 וְעַבְדֵּיו וַיָּבִיבוּ - הַנְּשָׁמָה וְהַצְּדִיקִים
 רוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, וּמוֹכִיחִים לָהֶם,
 וּמַיִסְרִים לָהֶם.

וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה - מוֹדִיעִים לָהֶם
 רָעָתָם, וְרוֹדְפִים אַחֲרֵיהֶם, עַד שְׁמֹנְגִלִים
 לָהֶם רָעָתָם וְרִשְׁעָתָם, לְמַעַן יִבּוֹשׁוּ
 מִמַּעֲשֵׂיהֶם. וְזֶהוּ וַיִּרְדְּפֵם עַד חוֹבָה.